

МІЖГАЛУЗЕВА АСОЦІАЦІЯ З РОЗВИТКУ
СИСТЕМ ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ
УКРТЕПЛОКОМУНЕНЕРГО

03035, м. Київ.
Солом'янська площа, 2, оф. 803
тел.: 248-80-29, тел./факс.: 248-80-05
<http://mautke.com.ua>

№ 42 від 05 липня 2021 року

**Секретарю Ради національної
безпеки і оборони України
Данілову О.М**

Шановний Олексію Мячеславовичу!

Міжгалузева асоціація з розвитку систем теплопостачання «Укртеплокомуненерго» (далі - Асоціація), до складу якої входять найбільші підприємства комунальної теплоенергетики усіх регіонів України, що виробляють, постачають та/або транспортують теплову енергію, засвідчує Вам свою повагу та повідомляє наступне.

На сьогодні стан більшості теплопостачальних підприємств України катастрофічний: мережі критично зношені, обладнання застаріле, бракує кваліфікованих працівників. Все це відбувається внаслідок багаторічного недофінансування важливої для життєзабезпечення міст галузі, і, якщо це питання не вирішувати зараз, у подальшому проблем тільки побільшає.

Споживачі не отримують безперервних та якісних комунальних послуг через неузгоджену політику державного регулювання (управління) з можливостями органів місцевого самоврядування, територіальних громад відповідально утримувати об'єкти житлово-комунального господарства, зокрема через відсутність або недостатність фінансового ресурсу у комунальних підприємств – постачальників комунальних послуг на здійснення заходів з відновлення та модернізації основних засобів. В умовах обмежених фінансових ресурсів державного та місцевих бюджетів, переходу країни до вільного ринку енергоносіїв назріла нагальна необхідність вирішити питання виходу з глибокої кризи підприємств теплопостачання, які є постійно збитковими та фінансово не спроможними.

Нагальним залишається питання подальшого вдосконалення законодавчого регулювання у сфері надання житлово-комунальних послуг з урахуванням завдань демонополізації і дерегуляції потенційно конкурентних ринків в умовах вільного вибору співвласниками багатоквартирних будинків форм управління такими будинками.

Програмою діяльності Кабінету Міністрів України 2020-2023 рр. у сфері ЖКГ було передбачено наступне:

8.5 Житлово-комунальне господарство.

- Формування конкурентних ринків комунальних послуг.
- Створення умов для безперервної та беззбиткової діяльності підприємств, що надають комунальні послуги.
- Фінансова підтримка об'єктів комунальної інфраструктури.
- Стимулювання інвестиційної діяльності у галузі житлово-комунальних послуг.

При цьому, як очікуваними результатами та показниками було визначено:

- зниження кредиторської заборгованості підприємств теплокомуненерго та водопостачання: відшкодування 3,4 млрд. гривень заборгованості з різниці в тарифах, що утворилася на 1 січня 2016 року;
- реструктуризація заборгованості населення за спожиті комунальні послуги;
- стовідсоткова передача повноважень з регулювання діяльності підприємств тепло-, водопостачання та водовідведення від НКРЕКП до місцевих органів влади;

Щодо створення умов для безперервної та беззбиткової діяльності підприємств, що надають комунальні послуги.

Заборгованість споживачів за надані послуги тепlopостачання на 01.05.2021 складає 30,6 млрд.грн, з яких основна частина 25,4млрд.грн, або 83% - борг населення. Заходи щодо роботи зі споживачами дають змогу дещо зменшити цю заборгованість до початку наступного опалювального сезону. Однак при цьому підприємства витрачають значні ресурси на судові витрати, які не враховані у тарифі. Вказані кошти законодавчо підлягають стягненню з боржника, але на практиці цей процес є доволі затяжним, зокрема через значну кількість позовів та незацікавленість державних і приватних виконавців у стягненні заборгованості з населення.

Також однією з основних проблем є *тарифна політика* (формування тарифів на послуги з постачання теплової енергії).

Статтею 10 ЗУ «Про державне регулювання у сферах комунальних послуг» визначено, що тарифи на комунальні послуги суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання на суміжних ринках повинні забезпечувати відшкодування всіх економічно обґрунтованих планованих витрат на їх виробництво з урахуванням планованого прибутку.

Встановлення тарифів на комунальні послуги, нижчих за розмір економічно обґрунтованих витрат на їх виробництво, не допускається і може бути оскаржено в суді.

При цьому звертаємо увагу, що тарифна політика в житлово-комунальному господарстві безпосередньо залежить від цінової політики в паливно-енергетичному комплексі, механізмів їх затвердження і коригування, що є недосконалими.

Зміни вартості природного газу, електричної енергії призводять до об'єктивної необхідності перегляду уповноваженими органами тарифів на теплову енергію, послуги з постачання теплової енергії та постачання гарячої води для населення, адже у структурі собівартості послуг з тепlopостачання витрати на природний газ займають близько 70-75%. Крім того, зміна розміру мінімальної заробітної плати, вартості матеріалів, комплектуючих також закладаються до тарифів на комунальні послуги.

Протягом тривалого часу підприємства ТКЕ надають споживачам послуги за тарифами, які не відшкодовують фактичних витрат підприємств, що призводять до обмеженості коштів підприємств для здійснення розрахунків за спожиті енергоносії, виплати заробітної плати працівникам, сплати податків та обов'язкових платежів до бюджету.

Законом України № 1730-VIII «Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості тепlopостачальних та теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення за спожиті енергоносії» передбачено відшкодування заборгованості з різниці в тарифах, що утворилася на 1 січня 2016 року, проте і на сьогодні 3,4 млрд. гривень держбюджетом не відшкодовані. Відповідно до інформації, яка є у наявності у Асоціації станом на 01.05.2021р. розрахунковий обсяг різниці в тарифах що утворилася після 01.01.2016р., складає близько 30 млрд. гривень.

9 лютого 2021 року між Кабінетом Міністрів України в особі Міністра розвитку громад та територій України та першого заступника Міністра енергетики України, НКРЕКП, НАК «Нафтогаз України» і Асоціацією міст України було підписано Меморандум про взаєморозуміння щодо врегулювання проблемних питань у сфері централізованого постачання теплової енергії та постачання гарячої води (далі – Меморандум) з метою уникнення навантаження на домогосподарства та недопущення зростання для них вартості послуг з тепlopостачання, урахуваючи всі ризики щодо забезпечення стабільного функціонування підприємств тепlopостачання та недопущення збоїв у їх роботі і наданні послуг для споживачів, зважаючи на важливість об'єднання зусиль з метою врегулювання проблемних питань у

сфері централізованого постачання теплової енергії та постачання гарячої води.

Обставини, в яких сьогодні опинились підприємства сфери теплопостачання, зокрема після припинення з 20.05.2021 дії Положення про ПСО, необхідність виконання домовленостей, передбачених Меморандумом, та наявна значна заборгованість населення за спожиті комунальні послуги, у подальшому неминуче призведуть до збільшення збитків підприємств ТКЕ та заборгованості перед НАК «Нафтогаз України» за спожитий природний газ в умовах дії ринку природного газу, матимуть наслідком погіршення якості комунальних послуг і, відповідно, невдоволення споживачів цих послуг та можливе відключення теплопостачальних підприємств від газопостачання.

29.05.2021р. підприємства ТКЕ отримали від ТОВ «Нафтогаз Трейдинг» примірний Договір постачання природного газу для виробництва теплової енергії, без прив'язки до категорії споживачів, умови якого повністю суперечать ринковим та відповідному дорученню Президента України.

Зокрема договором передбачена ціна газу «Обсягу 1» на виробництво теплової енергії на рівні 7 583,89 грн з ПДВ і транспортуванням, замість 7400 грн, як передбачено дорученням, а також ціна природного газу «Обсягу 2» для виробництва теплової енергії на рівні 12 121,38 грн з ПДВ і транспортуванням. «Обсяг 1» визначено ТОВ «Нафтогаз Трейдинг», як середньоарифметичне значення використаного підприємствами ТКЕ природного газу на виробництво теплової енергії для потреб населення, за останні 3 надзвичайно теплі роки, і якого абсолютно недостатньо (дефіцит біля 15 %) для забезпечення потреб населення у наданні якісної послуги з теплопостачання і не враховує жодного кубічного метра для виробництва т/енергії іншим споживачам. При цьому умовами договору передбачена дозакупівля додаткових необхідних обсягів газу за ціною у 12121,38 грн за 1000 куб.

Враховуючи, що договір не передбачає розбивку споживачів теплової енергії за категоріями та вже з перших своїх пунктів свідомо передбачає 15% дефіцит газу для населенню і 100% дефіцит газу на виробництво т/енергії для бюджетних та інших організацій, стає зрозумілим, що ціна газу у 7583,89 грн за 1000 м³ є умовною. Реальна середньозважена ціна газу за договором складатиме близько 9000 грн за 1000 м³, що приведе до значного зростання тарифу на теплову енергію, зокрема і для населення на 15- 40%, в залежності від структури споживачів теплової енергії того чи іншого міста.

Окрім цього договором передбачена передоплата вартості спожитого газу і відповідно штрафні санкції за порушення термінів її проведення.

Також договором передбачено безакцептне списання банком коштів з рахунків підприємств у разі виникнення заборгованості за спожитий природний газ, для чого ТКЕ повинно укласти відповідний договір з банком. Перераховані договірні вимоги ТОВ «Нафтогаз Трейдинг» є лише частиною від тих, які прописані у договорі на постачання природного газу, і які не менше перелічених впливають на стабільну роботу ТКЕ із забезпечення споживачів тепловою енергією.

Вважаємо, що такі вимоги є дискримінаційними, протиправними, антиринковими, направленими на дестабілізацію роботи підприємств теплопостачання, і які знову призведуть до виникнення значної заборгованості за спожитий природний газ, значних сум штрафних санкцій, джерела покриття яких немає. Підприємства знову вимушено почнуть працювати на оплату штрафних та фінансових санкцій, замість оплати поточного споживання природного газу, і все це коштом споживачів за спожиту теплову енергію.

Таким чином, вважаємо, що надісланий Договір постачання природного газу ТОВ «Нафтогаз Трейдинг» не відповідає ринковим засадам і не корелюється з вимогами доручення Президента України. Необхідно негайно, до початку опалювального сезону, привести його у повну відповідність та врахувати всі пропозиції та зауваження до договору надані спільно Асоціацією «Укртеплокомуненерго» та Асоціацією міст України.

Слід також зазначити, що ключовими передумовами для стабільного функціонування підприємств теплопостачання в умовах відміни дії Положення про ПСО було б:

- забезпечення підприємств сфери теплопостачання обіговими коштами, зокрема встановлення економічно-обґрунтованих тарифів, своєчасна та в повному обсязі оплата послуг споживачами та реструктуризація заборгованості;
- збереження розумного часткового державного регулювання (в перехідний період, який необхідно встановити) для підприємства ТКЕ щодо закупівель природного газу на виробництво теплової енергії для населення за фіксованою ціною, яка буде пропонуватися постачальниками природного газу та діятиме протягом наступного опалювального сезону з метою збереження системи централізованого теплопостачання, захисту прав побутових споживачів (населення);
- прийняття у другому читанні проекту законопроекту 3508-д з урахуванням наданих зауважень, яким передбачається, зокрема, реструктуризація заборгованості підприємств ТКЕ за спожитий природний газ в період з 2016 р. по 01 травня 2021 року, шляхом

- розстрочення її на 5 – 7 років, компенсація різниці в тарифах, списання штрафних санкцій тощо;
- прийняття проекту ЗУ №3613. Зміни, які ним впроваджуються, будуть дієвим інструментом для вирішення проблеми погашення заборгованості споживачів за спожиті житлово-комунальні послуги. Та, як наслідок, стабілізують фінансовий стан підприємства за рахунок зменшення дебіторської заборгованості та зменшать видатки підприємства в частині сплати судового збору;
 - внесення змін до законодавчо-правових актів в частині обмеження розміру штрафних санкцій до 0,01% (аналогічно із ЗУ «Про ЖКП»), які застосовуються постачальниками енергоносіїв до надавачів комунальних послуг. Підприємства ТКЕ не мають законодавчих важелів стягувати зі своїх споживачів штрафні санкції у розмірах, що співвідносяться зі штрафними санкціями постачальників енергоносіїв (природний газ, електрична енергія, тощо), що застосовуються до підприємств ТКЕ. Зазначені обставини призводять до надмірних грошових втрат підприємства, які в умовах чинного законодавства не компенсуються здійсненими нарахуваннями пені на споживачів послуг. Також наразі діє Постанова КМУ №530-ІХ від 17.03.2020р., якою заборонено нарахування та стягнення неустойки за несвоєчасне здійснення платежів за ЖКП.

Щодо фінансової підтримки об'єктів комунальної інфраструктури.

Держбюджетом останні п'ять років не передбачались кошти на фінансування будь-якої програми, а в умовах обмежених ресурсів місцевих бюджетів, коштів вистачає на ліквідацію лише аварійних ситуацій та здійснення найнеобхідніших заходів для підготовки до опалювального сезону. За оцінками експертів на модернізацію котелень, ліквідацію ЦТП із встановлення ІТП, заміну зношених мереж та застарілого енерговитратного обладнання, забезпечення 100% комерційного обліку необхідно понад 100 млрд. гривень. Отже без значних капіталовкладень підприємства галузі і надалі перебуватимуть у кризовому стані.

Наступним кроком для можливості стабілізації ситуації у сфері теплопостачання повинно стати прискорення прийняття нормативних актів, необхідних для забезпечення реалізації прийнятого Верховною Радою Закону України від 03.12.2020 №1060 «Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання окремих питань у сфері надання житлово-комунальних послуг», що дозволить підприємствам теплопостачання перехід на нові договори про надання комунальних послуг за правилами Закону України

«Про житлово-комунальні послуги» та застосувати до кінцевих споживачів нові тарифи на комунальні послуги.

Прийнятий Закон комплексно врегулює проблемні питання перехідного періоду у сфері житлово-комунальних послуг та спрощує процедуру укладання договорів про надання комунальних послуг як для виконавця, так і для споживача послуг. Зокрема ним запроваджуються публічні договори приєднання про надання послуг з постачання теплової енергії, постачання гарячої води, централізованого водопостачання, централізованого водовідведення, поводження з побутовими відходами, що значно спрощує процедуру укладення цих договорів як для виконавців комунальних послуг, так і для споживачів послуг, дозволяє уникнути додаткових фінансових витрат, пов'язаних із укладенням договорів у письмовій формі, що в кінцевому випадку перекладаються на споживача.

Окремо, слід звернути увагу на проблемні питання теплопостачальних підприємств, які опинились в умовах проведення ООС (АТО).

На сьогодні, в Донецькій та Луганській областях повноваження органів місцевого самоврядування здійснюють військово-цивільні адміністрації відповідно до Закону України «Про військово-цивільні адміністрації» (надалі Закон).

Згідно з даним Законом, повноваження ВЦА значно обмежені у порівнянні з будь-яким іншим органом самоврядування. Так, Законом не передбачене право ВЦА вносити зміни до нормативних актів, прийнятих обласною радою, обмежене право розпорядження комунальним майном в частині його відчуження (передача майна з комунальної власності до державної та списання комунального майна).

Крім того, відсутність повноважень ВЦА надавати гарантії за зобов'язаннями комунальних підприємств, що знаходяться в їх управлінні унеможливує укладання останніми договорів реструктуризації заборгованості за постачання природного газу. В свою чергу наявна заборгованість за природний газ є основною умовою для обмеження його постачання, що призведе до неможливості надання послуги з постачання теплової енергії.

Таким чином, існує нагальна потреба у внесенні змін в Закон України «Про військово-цивільні адміністрації» з наданням ВЦА вищевказаних повноважень.

Слід звернути увагу на врегулювання заборгованості за постачання природного газу, яка виникла у таких підприємств теплопостачання до 2016р. Не зважаючи на фактичний поділ активів підприємства, витрати по оплаті за спожиті енергоносії відокремленими підрозділами, які опинилися на

території, непідконтрольній українській владі (договори, укладені до 2015 року), залишилися зоною відповідальності всього підприємства, без можливості отримати оплату за надані послуги від споживачів та судового врегулювання існуючої дебіторської заборгованості.

Отже, на сьогодні склалась ситуація при якій заборгованість за енергоносії, спожиті підприємствами для виробництва теплоносія споживачам всієї області, сплачуються за рахунок надходжень від споживачів, які мешкають лише на підконтрольній українській владі території. Тобто, замість сплати поточних зобов'язань, на підприємствах відбувається постійний відтік грошових коштів на погашення заборгованості за енергоносії, наслідком чого є щорічна загроза зриву опалювального сезону.

Таким чином вирішенням даного питання стане поділ кредиторської заборгованості підприємств ТКЕ за спожитий природний газ на дві зони відповідальності (територія підконтрольна та непідконтрольна українській владі), з подальшим «заморожуванням» такої заборгованості для зони, непідконтрольній українській владі.

Підсумовуючи вищевикладене, Асоціація «Укртеплокомуненерго» пропонує наступні шляхи вирішення проблемних питань, що мають місце у галузі теплопостачання, і які дозволять підприємствам ТКЕ подолати нинішній надкритичний стан, досягти сталої, безперебійної та беззбиткової роботи, і що головне, забезпечити у своєму сегменті діяльності енергетичну безпеку як для споживачів, так і для держави в цілому:

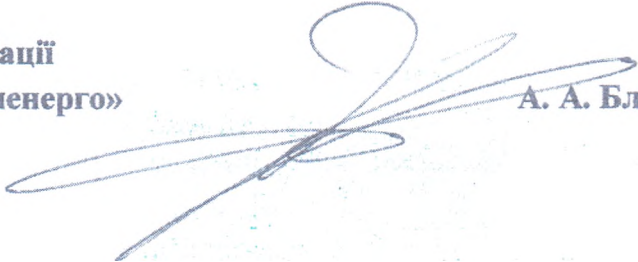
1. Прийняття в другому читанні законопроєкту №3508-д;
2. Внесення змін у ЗУ «Про теплопостачання», в частині заборони відключення об'єктів ТКЕ від енергопостачання в опалювальному періоді;
3. Розроблення механізму автоматичного коригування розміру тарифу на теплову енергію при зміні цін на енергоносії та їх розподіл, та затвердити його постановою КМУ;
4. Встановлення паритетної відповідальності (нарахування штрафів, пені, тощо) між підприємствами, які надають послуги з розподілу природного газу, постачальниками електроенергії, постачальниками природного газу, в тому числі НАК «Нафтогаз України» і її дочірніми компаніями, підприємствами водопостачання, підприємствами ТКЕ та населенням, в частині своїх зобов'язань за договорами розподілу природного газу, постачання природного газу, електроенергії і води та договорами надання послуги з постачання теплової енергії населенню;

5. Внесення змін до Кодексу ГРС, в частині повернення дії Механізму визначення вартості розподілу газу, який діяв станом на 01.01.2020 р. негайно відмінити порядок нарахування штрафних санкцій на подвоєну суму боргу;
6. Внесення змін до Правил постачання природного газу у частині скасування встановлення для ТКЕ попередньої оплати та нарахувань штрафних санкцій за порушення, за які ТКЕ взагалі не можуть відповідати, зокрема пов'язані з погодними умовами, тощо;
7. Закріплення на законодавчому рівні умов оплати ТКЕ за енергетичні ресурси лише на умовах 100% післяплати;
8. Створення при КМУ Координаційної ради підприємств ТКЕ, за участі Асоціації «Укртеплокомуненерго», Асоціації міст України, Мінрегіону та інших зацікавлених міністерств та відомств;
9. Розроблення Координаційною радою необхідного пакету пропозицій для внесення змін до нормативно-правових актів України, щодо унеможливлення повторення кризової ситуації в галузі теплопостачання, яка є на сьогодні;
10. Залучення всіх рівнів законодавчої та виконавчої влади до врегулювання проблемних питань теплопостачання (від ОМС, мерів до народних депутатів);
11. Прийняття законопроекту №3613 з метою покращення розрахункової дисципліни споживачів та посилення заходів виконавчого провадження на боржників підприємств ТКЕ;
12. Неухильне виконання усіх пунктів Меморандуму про взаєморозуміння щодо врегулювання проблемних питань у сфері централізованого постачання теплової енергії та постачання гарячої води від 09 лютого 2021 року усіма сторонами-підписантами;
13. Термінове створення при РНБО робочої групи з внесення змін до Договору на постачання природного газу, який ТОВ «Нафтогаз Трейдинг» вимагає підписати підприємства теплопостачання, і який є неринковим та дискримінаційним у відношенні до ТКЕ;
14. Вивести підприємства ТКЕ в окрему категорію споживачів газу, враховуючи специфіку їх роботи, та забезпечити їм постачання природного газу, для виробництва теплової енергії населенню, власного видобутку за ціною собівартості видобутку плюс, визначений КМУ, відсоток прибутку, але не вище 4000 грн за 1000 м³ без ПДВ. Це дозволить значно знизити вартість теплової енергії і забезпечити з боку ТКЕ максимальну оплату спожитого природного газу;

15. Здійснення Міністерством юстиції посиленого контролю, за дотриманням державними виконавцями вимог ЗУ «Про виконавче провадження», при примусовому виконанні рішень про стягнення боргу на користь теплопостачальних організацій. Зокрема, щодо строків та повноти вжитих заходів примусового виконання спрямованих на повне фактичне виконання виконавчих документів. З метою здійснення, вказаного контролю, пропонуємо створити робочі групи з координації, моніторингу та контролю за станом виконання рішень про стягнення боргу на користь теплопостачальних організацій.
16. Розроблення Методики визначення різниці в тарифах, що утворилась після 01.01.2016р.
17. Врахування у державному бюджетів коштів на погашення різниці в тарифах, що утворилась після 01.01.2016р. та забезпечення її фінансування, а також забезпечити фінансування погашення залишку заборгованості з різниці в тарифах, яка виникла до 01.01.2016 р. і залишилася непогашеною станом на сьогодні.

Враховуючи нагальну необхідність вирішення зазначених вище питань, просимо Вас, шановний Олексію Мячеславовичу, розглянути стан справ у галузі теплопостачання на одному з найближчих засідань РНБО.

З повагою,
Президент Асоціації
«Укртеплокомуненерго»

А. А. Блащук